

Witold Bender

Otałużka, pow. Grójec. Stanowisko 1

Informator Archeologiczny : badania 4, 127-129

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Badania prowadzili dr Stanisław Buratyński i mgr Roman Zając. Finansowała Huta im. Lenina. Pierwszy sezon badań. Ośrodek otwarty z okresów lateńskiego, rzymskiego i wczesnośredniowiecznego.

Stanowisko odkryto w związku z pracami ziemnymi w kierunku Igołomii. Zbadano odcinek długości około 150 m i szerokości około 20 m. Odkryto i zbadano 14 skupisk w postaci przeważnie różnej wielkości jam oraz jeden piec garncarski.

W skupisku Nr 2 zbadano tylko część górną, a reszta pozostała w szkarpię rowu przydrożnego. W skupisku Nr 5 o średnicy i głębokości około 80 cm znaleziono ułamki ceramiki z okresu lateńskiego i kilka grudek żużla żelaza. W skupisku Nr 6 wystąpił piec garncarski z okresów rzymskiego i wczesnośredniowiecznego. Komora wypałowa zachowana do wysokości 20 cm miała średnicy 150 cm. Ruszt o średnicy 152 na 140 cm zachowany w całości, z trzydziestu jeden otworami. Palenisko było przedzielone przegrodą, a więc dwuczęściowe. W piecu i jamie przypiecowej znaleziono dużą ilość ułamków toczzonej ceramiki, tzw. siwej, w tym i ułamek naczynia koloru czerwonego.

Skupiskiem Nr 7 było relikty chaty, nieregularnego kształtu o średnicy około 4,5 m. W wypełnisku znaleziono dużą ilość zabytków w postaci ceramiki, kości zwierzęcych, przepalanej polepy, przepalonych kamieni wapiennych i in. Ceramika przeważnie toczona na kole tzw. siwa, a mała część lepiąca ręcznie, z brzegami lekko wychylonymi, jak u ceramiki typu praskiego, ale wykonana z tworzywa jako ceramika siwa, szorstka. W skupisku tym znaleziono także ułamki szklanej bransolety celtyckiej, koloru ciemnoniebieskiego oraz kilka ułamków żużla żelaza. W jamie tej znajdowały się trzy paleniska kamienne i jedno wylepione gliną.

NOWA HUTA-Pleszów

patrz neolit

ODRZYKONŹ-Zamek, pow. Krosno

patrz średniowiecze

OTALAŻKA, pow. Grójec

Stanowisko 1

Zakład Epoki Metali Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN w Warszawie

Badaniami kierował mgr Witold Bender. Finansował IHKM PAN. Piąty sezon badań. Stanowisko torfowe, osadniczo-kultowe. Okres późnorzymski.

Zbadano przestrzeń 126 m², kubatura odkrywek około 380 m³, przy głębokości przeciętnie 2,70 m. Kilkanaście sond kontrolnych, osiągnęło głębokość 4,50 m.

Odsłonięto pełny rzut poziomy konstrukcji — rodzaju pomostu „rusztowego”. Obiekt wystąpił na głębokości średnio 2 m posiadał kształt owalu 4 × 2,5 m = 10 m². Na konstrukcję składały się 42 słupy i kołki o średnicach 2,5 — 10 cm wbijane w podłoże pionowo, rzadziej skośnie. Najokazalszy słup, zachowany w odcinku długości 1,32 m ustawiony był na obwodzie, pośrodku wschodniej ściany, zaopatrzony był w starannie zaciosany szpic wbity do głębokości 3,42 m. Słupy i kołki wykonano z dębu, sosny, brzozy i olchy. Liczne są starannie obrobione, posiadają szpice, niekiedy ścięte płaszczyzny boczne. Wnętrze pomiędzy kołkami wypełniał pokład grubości około 40 cm poziomo leżących odcinków drewna ze śladami obróbki i naturalnych gałęzi, patyków itp. Wypełnisko ziemne stanowił głównie piasek warstwowy, przemieszany z korą, okruchami drewna, miejscami poprzerastrany szuwarem. Nielicznie występowały węgle drzewne, kawałki opalonego drzewa, trochę muszelek, obficie kości zwierzęce, ułamki ceramiki lub duże części naczyń np. dwóch miseczek — czarek toczonych, całkowicie zachowana czarka ręcznie lepiona, grzebień kościany trzywarstwowy, ornamentowany. Przy zachodniej ścianie obiektu znaleziono fragment czarki szklanej z żółtego szkła, dekorowanej owalami.

Wśród masy poziomo zalegających odcinków drewna, interesujące są długie (zachowane w odcinkach 0,70—1,90 m), cienkie, proste żerdzie. Kilkanaście posiadało ostre szpice na jednym końcu. Większość leżała w układzie wykazującym konsekwencje, mianowicie były skierowane ostrzami na zachód i północ. Wygląd tych przedmiotów nasuwa przypuszczenie, że są to okazy broni miotanej — dzidy, „bose” oszczepy (?) i zostały celowo złożone w miejscu ich występowania. Napotkano także na inne obrabiane odcinki np. płaskich deseczek, okazy przypominające narzędzia rolnicze lub ich części (np. przedmiot motykowaty, inny podobny do rękojeści radła z płozem). Spoczywała tu też belka (odkryta w 1969 r.) zaopatrzona w zacios zrębowy na jednym końcu, rozwidlenie na drugim. Posiada ona znamiona konstrukcyjno-architektoniczne; w tym obiekcie została użyta wtórnie bądź pełniła inną funkcję — przedmiotu ustawionego pionowo. Najniższy poziom rumowiska drewna występował w warstewce żółtawego „mułu”. poniżej zalegała szarżółtawa gytia, pod nią torf i dalsze wkładki gytii. Podłoże to świadczy, że konstrukcję wzniesiono na miejscu grzęzawiska-zastoiska wodnego. Obserwacje otoczenia pozwalają na ustalenie, że grzęzawisko to zajmowało zakole opodal (3—5 m) płynącej rzeki. Miejsce po-

sadowienia konstrukcji było zalewane, kataklizm powodzi położył też kres użytkowaniu przez człowieka miejsca osadniczo-kultowego w Otałącce.

W sąsiedztwie „rusztu” po północnej stronie odsłonięto kładkę — ławę o długości około 10 m zbudowaną z odcinków sosnowych okrągłaków równolegle ułożonych. Szerokość kładki wynosiła średnio 15 cm wiodła ona (zachód-wschód) przez pierwotnie bagnisty teren i łączyła kolisty bruk kamienny (stożkowate usypisko odsłonięte w 1967 r.) z opisanym wyżej pomostem.

Pozyskano sporo materiału ceramicznego w tym 8 dalszych fragmentów różnych, dużych zasobnic toczonych, szyję dzbana toczonego, ułamki innych naczyń toczonych i liczniejszych lepionych. Znaleziono nożyk żelazny z doskonale zachowanym drewnianym trzonkiem, szyjkę flaszeczki szklanej oraz nóżkę szklanego pucharka. Okaz ostatnio wymieniony wypłukała woda podskórna z profilu może więc być chronologicznie późniejszy.

Stanowisko w Otałącce prezentuje zjawiska trudne do interpretacji. Mamy tu najwyraźniej do czynienia z miejscem ofiarno-kultowym i obrzędowym.

OTŁOCZYN,

Muzeum Okręgowe w Toruniu

pow. Aleksandrów Kujawski

Stanowisko 1

Badania prowadził dr Henryk Wiklak. Finansował WKZ w Bydgoszczy. Kontynuacja prac z roku 1956. Osada i cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich.

Obiekt położony jest na piaszczystym wzniesieniu w południowej części wsi, na współczesnym cmentarzu grzebalnym. W związku z poszerzeniem cmentarza wyłoniła się konieczność zabezpieczenia nienaruszonej jego części. Łącznie w dwóch wykopach przebadano powierzchnię 112 m².

W wykopie I odkryto ułamki naczyń glinianych z późnego okresu rzymskiego. Odsłonięto tu również szkielet ludzki bez wyposażenia, co uniemożliwia ustalenie jego chronologii.

W wykopie II odkryto 2 paleniska ułożone z niewielkich kamieni polnych w dosyć grubej warstwie kulturowej z okresu rzymskiego.

Inwentarz warstwy kulturowej i palenisk stanowiły ułamki naczyń glinianych, fragmenty polepy, jedna ośelka kamienna, węgle drzewne i kości zwierzęce. Szczególną uwagę zwracają tu 3 kawałki polepy z odciskami tkanin po jednej stronie.